

ŽMOGIŠKOSIOS KANČIOS ĮPRASMINIMO PAIEŠKOS POSTMODERNIOJE VISUOMENĖJE

Lina Jakelė

Šv. Ignaco Lojolos kolegija

ANOTACIJA

Temos aktualumas: kančios ir blogio klausimą nagrinėja daug filosofų, teologų, psichologų, bet jis vis tiek lieka neatsakytas, neišbaigtas ir neapreptas. Susidūręs su kančia žmogus visada yra sukrėstas ir išsigandęs. Popiežius Jonas Paulius II enciklikoje (Salvifici Doloris, 5) kalba, kad kančios klausimas turi būti apmąstomas ir reikalaujantis kelti esminius klausimus apie žmogiškąją kančią bei ieškoti į juos atsakymų. Šiandieninis sekuliarus pasaulis yra labai racionalus ir praktiškas, kur tikra ir patikima tik tai, kas apčiuopiama ir pamatuojama, todėl žmonės, susidūrę su kančia, liga ir neradę atsakymų, praranda viltį gyventi. Kadangi kančia neatsiejama nuo žmogaus prigimties, sunkios ligos atveju žmogui ypatingai svarbu ieškoti jos įprasminimo. Katalikų Bažnyčios mokymas, žvelgdamas į žmogų kaip į sielos ir kūno vienovę, gali padėti atrasti naują žvilgsnį į gyvenimo prasmę sunkios ligos atveju.

Sergantis žmogus tampa labai pažeidžiamas bei atviras įvairioms įtakoms, tiek išorinėms, tiek vidinėms. Neatsakyti svarbiausi egzistenciniai klausimai sukelia dar didesnes kančias, kurios žmogų veda į neviltį. Svarbu padėti kenčiančiam žmogui atrasti kančios prasmę, paliudijant, jog žmogaus gyvenimas yra vertingas nuo pat pradžių iki pabaigos.

Problematika: įvairiais būdais ir skirtingais mastais kančia kaip duotybė kuriuo nors laikotarpiu įžengia į kiekvieno žmogaus gyvenimą, neatsižvelgdama, ar jis pasiruošęs ją priimti, ar ne. Ji tampa neatsiejama nuo žmogaus prigimties, tad ignoruoti kančią – tai ignoruoti žmogaus prigimtį. Žmogus linkęs šalintis ir bėgti nuo kančios visokiais būdais: ignoruodamas ir atmesdamas ją, racionalizuodamas bei norėdamas ją kontroliuoti. Nė viena iš šių priemonių nepadaeda rasti kančios prasmės. Jonas Paulius II apaštališkame laiške (Salvifici Doloris, 2) rašo jog „kančia atrodo priklausanti žmogaus transcendencijai: ji yra vienas iš dalykų, kur žmogui tam tikra prasme „skirta“ pranokti save patį; žmogus tam pašauktas slėpiniu būdu“. Todėl į šiandienos, postmodernios visuomenės, sergančio ir kenčiančio žmogaus ignoravimą reikėtų kelti kančios įprasminimo klausimą.

1. Postmodernaus pasaulio santykis su kančia

Europos Sąjunga kūrėsi remdamasi krikščioniškaisiais principais ir krikščionybės tapatybe. Krikščionybės centre visada yra Jėzus Kristus ir Jo mokymas, o iš šios patirties kyla žmogaus atsiliepiamas į Dievo kvietimą atpažįstant savo pašaukimą šiame gyvenime. Šis atsiliepiamas ir yra žmogaus laimė, visuomenės branda ir taikos pamatas, nes „kiekvienas žmogus pats sau atrodo kaip neišspręstas, miglotai nujaučiamas klausimas. Juk tam tikromis akimirkomis, ypač didžiųjų gyvenimo įvykių metu, niekas negali visiškai išvengti šio klausimo. Į jį galutinai ir visiškai tvirtai atsako vienas Dievas, šaukiąs žmogų giliau mąstyti ir nuolankiau ieškoti“ (Gaudium et spes, 21). Didieji teologai Šv. Augustinas ir Šv. Tomas Akvinietis sakė, kad Dievas sukūrė geriausią, kokį tik įmanoma, pasaulį. Tačiau žmogus – maištinga būtybė, nuolat gundoma nepaklusti Dievui ir pačiai rinktis, kas gera, o kas bloga, pačiai būti dievu. Piktasis nuolat gundo sakyti Dievui „ne“. „Ne! Dievas gerai žino, kad atsivers jums akys, kai tik jo užvalgysite, ir jūs būsite kaip Dievas, kuris žino, kas gera ir kas pikta“ (Pr 3,5). Piktasis nekenčia žmogaus ir jo gyvenimo. Europai nusigręžus nuo savo krikščioniškų šaknų, nuo religijos ir Dievo, žmogus lieka labai lengvai pažeidžiamas,

suviliojamas netikrais piktojo pažadais ir atsiduria labai pavojingoje zonoje, neturėdamas užnugario to, kuris myli, kuris sukūrė ir atpirko žmogų. Viso to pasekmė yra sekuliarizmas, individualizmas, vienišumas ir mirties kultūra. Sekuliarioje kultūroje išskyla antropocentrizmas. Dėmesio centre atsistoja žmogus, kuris sprendžia mirties ir gyvybės klausimą, tuo pačiu nuskurdindamas ir sumenkindamas save.

Žmogus yra sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą ir pašauktas bendrystei, jam padovanota kūrinija prašant ją puoselėti, saugoti bei ją rūpintis. „Dievas viską sukūrė žmogui, o žmogus buvo sukurtas, kad pažintų Dievą, tarnautų jam ir mylėtų jį“ (KBK santrauka, 67). Dievas stipriai rizikuoja sukurdamas žmogų laisvą pasirinkti, bet tai vienintelė sąlyga mylėti. Šiandieninė kultūra paneigia laisvę pačių silpniausių, tų, kurie negali savęs apginti. Šiandieninė visuomenė, atmetusi žmogaus egzistencinį buvimą, į žmogų žvelgia kaip į biologinį gyvūną, kuris nevertinamas arba vertinamas tiek, kiek jis turi ar kiek gali. Taip susiformuoja požiūris, kad kai žmogus nieko neturi ir nieko negali, reikia jį pašalinti. Sekuliarioje kultūroje žmogus, atmesdamas ryšį su Dievu, kuris yra Gyvybės davėjas, tuo pačiu atmeta ir žmogaus gyvybės vertę ir orumą. Jeigu nėra švento Dievo, kuris dovanoja žmogui gyvybę, tai nėra ir žmogaus gyvybės vertės šventumo. Liga ir kančia dažnai apreiškia žmogaus ribotumą ir mirties realybę, kai žmogus išsigąsta, į ligą žvelgia kaip į blogį, nežinodamas, ką daryti. Mirtis apreiškia, kad žmogus nėra gyvenimo šeimininkas, bet ne taip lengva atsisakyti visa ko kontrolės, net ir šioje riboje. Randama išeitis – ligą, kančią ir mirtį ignoruoti, pašalinti ir jų nematyti, negalvoti, apsimetant, kad viskas yra gražu ir gera. Tokia pozicija veda tik į destruktivius ir naikinančius sprendimus.

1.1. Visuomenės moralinis nuosmukis

Senajame Testamente tikinti žydų tauta, kuri gyvena Dievo akivaizdoje, ieškodama Jo valios bei gyvendama moralų ir dorybingą gyvenimą, patiria klestėjimą, Dievo artumą ir Jo palaiminimą. Tauta, nusigręžusi nuo Dievo, greitai patiria ir moralinį nuosmukį, pradeda garbinti stabus, tauta pradeda nykti, priešai ją pradeda niokoti, nes jau pirmiau ji pati būna save nuniokojusi dvasiškai. Kai žmogus yra dorybingas, jo gyvenimas ir elgesys turi teisingą kryptį. Dorybės yra tarsi kelio ženklai į žmogaus laimę. Žmogiškosiomis dorybėmis apipintas gyvenimas rikiuoja mūsų veiksmus, tvarko mūsų aistras, valdo žmogaus elgesį pagal proto ir tikėjimo reikalavimus. Pagrindinės žmogaus dorybės yra protingumas, teisingumas, tvirtumas ir susivaldymas (KBK santrauka, 378). Dieviškosios dorybės žmogų pakylėja link pačio Dievo: „Dorybingo gyvenimo tikslas – tapti panašiam į Dievą“ (Šv. Grigalius Nisietis). Jos yra tikėjimas, viltis ir meilė. Šių dieviškų dorybių pagalba žmogus gali tikėti į Dievą, ir visą ką Jis yra apreiškęs, nes Dievas yra Tiesa. Vilties dorybė įgalina žmogų žvelgti toliau nei žemiškasis gyvenimas ir turėti viltį amžinojo gyvenimo laime, kurią mums pažadėjo Kristus: „Einu jums vietos paruošti! Kai nuėjęs paruošiu, vėl sugrįšiu ir jus pas save pasiimsiu, kad jūs būtumėte ten, kur ir aš“ (Jn 14,3). Meilė yra visų dorybių karūna, kuri mus labiausiai priartina prie Dievo. Jos dėka Dievą mylime labiau už viską, o savo artimą kaip save patį. Apaštalas Paulius himne meilei sako, kad be meilės gyvenimas yra nieko vertas, ir jei viską žmogus turėtų, tačiau neturėtų meilės, jis būtų niekas (1 Kor 13,3). Šiandieninė visuomenė, kurioje tikėjimas menksta, nevertinamos dorybės, yra praradusi autoritetus ir pati save apiplėšia, nes neturi nuorodų į žmogiškąją laimę bei teisingą gyvenimą. Natūraliai atsiranda neteisingas mąstymas, kuris pasireiškia neteisingais veiksmais. Sergantis žmogus pasidaro nepatogus ir nereikalingas. Tuomet jam belieka

pasitraukti į senelių ar slaugos namus, kad netrukdytų sveikiesiems ir stipriesiems. Skubėjimas dėl savęs pačių, ne dėl Dievo Karalystės uždaro žmogų į vienišumą, nelaimę ir egoizmą.

1.2. Visuomenės susvetimėjimas, individualizmas

Postmodernioje visuomenėje žmonės skatinami orientuotis tik į save ir savo gerbūvį, daugelis užsidaro nuo kitų žmonių, nejaučia bendrystės. Seni žmonės tampa našta, nes niekas neturi jiems laiko. Tokia visuomenė tampa susvetimėjusi ir nelaiminga, nes tikroji žmogaus laimė yra bendrystėje. Kenčiantys žmonės ypatingai jaučia vienvietės pojūtį, žmonių apleidimas veda ir į Dievo apleidimo pojūtį, nes vienvietę turi kęsti vieni. „Vienatvė didina baimę, o tai savo ruožtu didina skausmą – ir taip spiralė sukasi žemyn“ (Philip Yancey, 2005, 210). Kai nuo mažens vaikai auginami pabrėžiant jo individualų požiūrį bei mąstymą, viskas tampa reliatyvu, nes kiek žmonių, tiek nuomonių, tiek problemų, tiek sprendimo būdų, neieškant bendros tiesos ir bendro gėrio.

Kai žmogus vis mažiau pripažįsta gyvybę kaip vertybę pačią savyje, atsiranda naujas mąstymo būdas, kuris žmogų „išlaisvina“ iš daugelio suvaržymų. Žmogus, jeigu nepriklauso nuo Dievo, gali pats spręsti kaip elgtis, kas gera ir kas bloga. Nuodėmei dirvą ruošia mentalitetas. Gyvybės kokybės samprata, kuri kokybę vertina psichofiziniu veiksmingumu, bet neįžvelgia jokios prasmės kančioje ar silpnume, bet kokia kaina ir bet kuriomis priemonėmis vengia silpno ir sergančio žmogaus. Požiūris į mirtį ir kančią kaip į beprasmius dalykus kartais nutraukia dar galėjusį tęstis gyvenimą. „Visa tai sukuria tokią kultūrą, kuri, palikusi nuošalyje Dievą, palieka žmones vien jų pačių ir laisvai nustatytų valstybės įstatymų atsakomybei“ (Sveikatos apaugos darbuotojų chartija, 283).

1.3. Žmogiškos vertės ir orumo praradimas

„Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį; sukūrė juos“ (Pr 1, 27). Žmogus – vienintelis kūrinys, kurio Dievas norėjo dėl jo paties. Krikščioniškoje tradicijoje žmogų sudaro kūno ir dvasios neatskiriama vienvė. Žmogaus kūnas išreiškia tai, kas glūdi žmogaus viduje. Katekizmas nurodo, kad sielos ir kūno vienvė tokia glaudi, kad sielą galima laikyti kūno „forma“. Jos suvienytos sudaro vieną žmogaus prigimtį, „ši vienybė tokia glaudi, kad dėl dvasinio prado, kuris yra siela, kūnas, kuris yra medžiaga, tampa gyvu žmogaus kūnu ir įgauna Dievo paveikslą kilnumą“ (KBK santrauka 69). Postmodernioje visuomenėje ryškėja tendencija atskirti sielą nuo kūno. Sergantį žmogų medicina nuvertina ligi simptomų ir juos gydo, nematydama viso žmogaus bei jo ligos sukeltos kančios. Atskyrus sielą nuo kūno sugriaunamas Dieviško paveikslą kilnumas, tačiau krikščioniškas žvilgsnis kreipia į tiesą: „apreikšdamas Tėvo ir jo meilės slėpinį, Kristus pačiam žmogui pilnatviškai parodo, kas yra žmogus, ir atskleidžia jo pašaukimo kilnumą“ (Gaudium et spes, 22).

1.4. Gyvenimo prasmės praradimas

Kiekvienas žmogus yra unikalus ir turi ypatingą gyvenimo pašaukimą, misiją. Žmogus yra atsakingas už savo gyvenimą: „buvimas žmogumi visada ir nurodo, ir yra nukreiptas ne į save, o į kažką ar ką nors (...) kuo labiau žmogus pamiršta save, – tarnaudamas kokiam nors tikslui arba mylėdamas kitą žmogų, – tuo jis žmogiškesnis ir tuo labiau įprasmina save“ (V. Franklis, 2008, 119). Kuomet žmogus žvelgia tik į save, praranda

vertikalų savo gyvenimo dėmenį ir gyvena vien tik horizontaliu, atsiranda racionalusis ir materialistinis mąstymas. Žmogus tiki tuo, ką mato, ir vertina tik tai, ką turi. Viskas vertinga, kas neša naudą ir ką galima apčiuopti. Pamažu žmogus sudaiktinamas ir paverčiamas objektu, nes pačiuojuoti galima tik kūną, dvasios negalima pamatyti, o ir kūnas vertingas tik tuomet, kai yra sveikas, gražus, produktyvus bei perspektyvus. Pats žmogus, mąstydamas tokiomis kategorijomis, visas savo jėgas sudeda į pragmatiškus tikslus: turėti, atrodyti ir galėti. Tai tampa gyvenimo prasme ir pagrindu didžiajai tragedijai, kuri įvyksta, kai viskas prarandama, užklumpa liga, baigiasi grožis ar išsenka jėgos. Jei nėra tikėjimo, Dievo ir amžinybės perspektyvos, gyvenimas tampa beprasmis ir visos kančios tarsi žemina žmogų. Atsiranda kančios baimė, nepajėgumas save dovanoti, gyvenimo prasmės neturėjimas.

2. Eutanazijos problema

Pažengusi medicinos technika gali daug ilgiau palaikyti gyvybę nei praeityje, todėl kartais iškyla klausimas, kiek ilgai reikia palaikyti gyvybę aparatais, vaistais ar kitokiomis palaikomosiomis priemonėmis. Nors medicina stipriai pažengusi ir gali labai daug, tačiau mirties akivaizdoje dažnai yra ribota ir mirštantis žmogus neišvengia sunkaus bei alinančio proceso. Iškilus sergančio žmogaus gyvenimo kokybės klausimui šiandieninėje kultūroje prasideda diskusijos apie eutanaziją.

Eutanazija – veiksmas ar veiksmo nebuvimas, kuris savaime arba turint tikslą sukelia mirtį, idant baigtųsi kentėjimai. Eutanazija yra tuomet, kai gydytojas nužudo savo pacientą. Vatikano dokumentas Deklaracija apie eutanaziją (1980 m.) pristato pagrindines eutanazijos rūšis: aktyvi ir pasyvi eutanazija, norima arba nenorima eutanazija ir prievartinė. Tarp jų visų nėra jokio moralinio skirtumo. Kad būtų įvykdyta eutanazija, turi būti išpildomi šie kriterijai: žmogus serga nepagydoma liga, gydytojas įsitikinęs, kad tam žmogui geriau mirti nei gyventi, gydytojas, kažką padarydamas ar kažką apleisdamas numarina pacientą.

Dažnai vartojami įvairūs terminai, siekiant šią tiesą pristatyti kaip gėrį, palengvinantį žmogaus kančias. Eu-thanasia tai graikiškas žodis, reiškiantis gražią, lengvą mirtį. Antikinėje Graikijoje tai visai nesietą su numarinimu. Netikusių kūdikių numetimas nuo olos (jų artimųjų valia) arba senyvo, ligoto žmogaus nužudymas (kuris to paprašė jaunystėje arba paprašė jo artimieji) buvo visiškai normali praktika. Toks požiūris į žmogų yra glaudžiai susijęs su pagoniškomis vertybėmis, nesvetimomis to meto Graikijai. Įteisinus valstybėje eutanaziją, ši palengva praranda ribas ir galiausiai tampa mirties įrankiu prieš tuos, kurie yra vienokiu ar kitokiu būdu bejėgiai.

2.2. Bažnyčios požiūris į eutanaziją

Katalikų Bažnyčios Katekizmas nurodo, kad „eutanazija, kad ir kokie būtų jos motyvai ar priemonės, yra nužudymas. Ji visiškai nesuderinama su žmogaus orumu ir pagarba gyvajam Dievui, žmogaus Kūrėjui. Savižudybė yra visiškai nesuderinama su teisingumu, viltimi ir meile. Ją draudžia penktas Dievo įsakymas“ (KBK 2324-2325). Kalbant apie eutanazijos problemą, kurią pasiūlo visuomenė kaip sprendimą tiems, kurie nebenori ar nepajėgia gyventi, einama ir klimpstama dar giliau mirties kultūroje. Pirmiausia atsvara tam turėtų būti gyvybės kultūros puoselėjimas. Gyvybės kultūra turi remtis Gyvybės evangelija, kurios pamatas žmogaus šventumas, nes jis sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą. Kiekviena gyvenimo akimirka, nuo pradėjimo iki išėjimo iš šios žemės, yra šventa ir

neliečiama. Pagalba sergančiam žmogui – tai pirmiausia nepalikimas jo vieno, visapusiškas rūpinimasis tiek kūnu, tiek siela. Vakarų šalyse kilo judėjimas, kuriems rūpi mirštančiųjų slauga. Viena iš iniciatorių ledi Sesilė Saunders (Cicely Saudners) sakė, kad mes privalome rūpintis ne tik gyvenimo ilgumu, bet ir jo kokybe. Paliatyvus gydymas gali tapti alternatyva eutanazijai. Tai visapusiška pagalba sunkiai sergančiam žmogui – medicininė, psichosocialinė ir dvasinė. Paliatyvus (lot. *palium*) išvertus į lietuvių kalbą reiškia apsiaustas, tai apsiautimas apsiaustu tų, kurie palikti šaltyje, nes vien tik gydomoji medicina jiems padėti nebegali. Medicininė pagalba turi skausmą slopinančių priemonių, kurios padeda pacientui nesikankinti skausmuose. Psichologinė pagalba padeda objektyviai įvertinti situaciją, nes pacientas gali būti nepajėgus aiškiai mąstyti ir spręsti, be to, jis gali pakeisti savo sprendimą, bet jau nebepajėgti pranešti apie tai gydytojams.

Dvasinė pagalba ir palaikymas gali ligoniui padėti atrasti gyvenimo ir kentėjimų prasmę, priimti susitaikinimo bei kitus sakramentus. Kiekvienas žmogus širdies gilumoje ilgisi šilumos, meilės, priėmimo ir Dievo artumos, ir šalia esantis žmogus gali šiame kelyje palydėti. Tai yra tikroji pagalba, parama ir palydėjimas ne į mirtį, o į amžinąjį gyvenimą. Svarbu suprasti, kad gyvybės davėjas yra Dievas, bet ne žmogus, todėl su gyvybe negalime elgtis taip, kaip norime. Labai svarbu jaunų žmonių širdyse perduoti pagarbą gyvybei, sergančiam ir kenčiančiam žmogui, rodyti tinkamą pavyzdį. Svarbu patenkinti senų, ligotų, kenčiančių žmonių fizinius, dvasinius ir psichologinius poreikius, kurių netenkinimas ir tampa pagrindinė eutanazijos pasirinkimo priežastimi. Tik žvelgdami į Kristų ir jo nueitą kelią būsimieji pajėgūs priimti kiekvieną, besąlygiškai jį mylėti, bei patarnauti taip, kaip pačiam Kristui: „iš tiesų sakau jums, kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte“ (Mt 25,40).

3. Kančioje atrasta prasmė

Žmogiškumo matą lemia jo santykis kančios akivaizdoje, kur žmogus kviečiamas atrasti jos prasmę, apvalymo ir brandos kelią (Spe Salvi, 38). Tik su kančia susidūręs žmogus suvokia savo kančią, stojasi savo trapumo akivaizdoje ir geba ieškoti jos prasmės. Klausimas „Kodėl?“ neatsiejamas nuo kančios ir jei nerandama atsakymų, kenčiama dar labiau. Šis klausimas užduodamas sau, kitiems, taip pat ir Dievui. Kartais žmogų kančia uždaro nuo kitų ir pačio Kūrėjo, nes nerandama tinkamų paaiškinimų. Kančioje žmogus turi dvi galimybes: arba subręsti arba sunykti; arba tapti „daugiau“ žmogumi arba „nužmogėti“. Būdamas koncentracijos stovykloje V. Franklis savo knygoje „Žmogus ieško prasmės“ (2008, 5) rašo, kad išgyveno tie žmonės, kurie, užuot klausę: „Kodėl atsitiko man?“, savęs klausdavo: „Ką aš galiu padaryti net šiomis siaubingomis sąlygomis?“. Tie, kurie ieškojo daugiau meilės, subrendo daugiau mylėti, nes meilė yra tikrovė, kuri egzistuoja visose sąlygose.

Kančios akivaizdoje žmogus susiduria su racionalumo trūkumu, dažnai nerasdamas logiškų paaiškinimų. Tačiau turėtų ieškoti egzistencinių paaiškinimų, nes laikinumas, kančia ir mirtis yra egzistencijos dalis. Žmogaus būtis peržengia racionalumą bei žmogiškumą, žmogiškos egzistencijos esmė – transcenduoti save (Franklis, 2010, 111). Šiais laikais žmonės linkę neigti tai, ko negali pamatuoti bei apčiuopti. Kančią bei mirtį linkę ignoruoti, o tai rodo, kad žmogus kančios ir mirties bijo. Baimė ateina kaip grėsmė, pasikėsinimas, žmogus bijo prarasti sveikatą, džiaugsmą, gyvenimą. Baimė visada paralyžiuoja ir veda į stagnaciją. Išdrįsti peržengti save, atrasti kančioje prasmę, klausiti ne ką prarandu, o ką

atrandu – tai asmeniui padeda bręsti (Trimakas, 1997, 304). Žmogus, nebėgdamas nuo kančios, bet sustodamas, kad su ja susitikytų, gali suprasti, ką kančia nori jam pasakyti ar atskleisti apie gyvenimą, apie jį patį. Jis gali išmokti daug vertingų dalykų: liautis jaustis nenugalimas, liautis jaustis nemirtingas, liautis jaustis visagaliu, liautis galvoti, kad gali viską kontroliuoti, išmokti daugiau būti nei turėti, imti suprasti, kad reikia kitų ir ypač Dievo (Albisetti, 2014, 9). Peržengus savo baimes atsiveria naujos perspektyvos, vedančios žmogų savęs pažinimo ir atradimo link.

Žmogaus gyvenimas gali išsipildyti ne tik per sėkmę ar džiaugsmą, bet taip pat ir per nesėkmes ir kančios patirtis. Nesėkmė nereiškia beprasmybės, ir kartais patirta nelaimė gali suteikti galimybę kenčiant bręsti ir augti. Kentėjimas visada turi imanentinę prasmę, nes kančioje žmogaus emocijos atskleidžia gilią tiesą, kuri apsilenkia su racionalumu (Franklis, 2010, 162). Likimas, kurį patiria sergantis žmogus, turi prasmę, jį reikia formuoti, kol įmanoma, ir priimti, kai būtina, kai negali jo pakeisti. Vertybių nuostatos atsiskleidžia būtent tada, kai aplinkybės tokios, kurių žmogus negali pakeisti, kaip apaštalas Paulius sako: „mes taip pat didžiuojamės sielvartais, žinodami, kad sielvartas gimdo ištvermę, ištvermė – išbandytą dorybę, išbandyta dorybė – viltį<...> viltis neapgauna, nes Dievo meilė yra išlieta mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota (Rom 5, 3– 5).

Būtis yra gėris, nes yra išėjusi iš gerojo Dievo rankų. Blogis atsiranda kaip gėrio trūkumas, atverdamas žmonijoje skausmo ir kančios patirtis. Pažinti blogio iki galo žmogus negali, gali jį priimti, išgyventi ir įprasminti.

Išvados

1. Postmoderniame pasaulyje, kur žmogus užima Dievo vietą, sergančiam ir kenčiančiam žmogui iškyla daug pavojų: būti nuvertintam, atmetam, izoliuotam, netgi pasiūloma pagalba „oriai numirti“ (eutanazija). Kančia yra tikrovė, kurios nereikia ignoruoti. Ligos, nelaimės, mirtis yra slėpiningu būdu susijusios su nuodėme, tačiau ši realybė nesudaro žmogaus gyvenimo visumos. Svarbu ne ignoruoti kančios faktą, bet žvelgti į jį atsigręžiant į Dievą. Jėzus iš besąlyginės meilės prisiėmė žmonių kaltes ir atpirko pasaulį. Jėzus miršta nugalėdamas mirtį, kad mus išgelbėtų nuo realių blogio ir nuodėmės pasekmių. Tuomet atsiranda viltis ateičiai, kad net kančia gali būti perkeista ir atpirkta.
2. Žmogus yra prasmės ieškotojas ir jam rūpi daugiau nei jis pats. Kančios ir blogio akistatoje žmogus skausmo žeidžiamas į savo būties klausimus apgraibomis ieško lemiamo atsakymo. Ieškodamas atsakymų žmogus yra pakviestas pranokti save ir savo egzistenciją. Kančioje atsiveria dvi galimybės: arba atsiverti ir subręsti meilėje, arba užsisklęsti ir sunykti. Kitų žmonių pagalba, sielovadinis palydėjimas, buvimas šalia ir palaikymas gali padėti ne tik išbūti kančioje, bet ir joje atrasti kančios prasmę.
3. Kančioje atrasti prasmę padeda tikėjimas ir pasitikėjimas Dievu. Kad tikėjimas duotų vaisių jis turi būti auginamas ir maitinamas malda bei sakramentais. Dievas save ir savo meilę apreiškė savo Sūnuje Jėzuje Kristuje, kuris kentėjo ir numirė už žmones, o dabar teikia neregimas malones per regimą Bažnyčią, Dievo Žodį ir sakramentus. Per tikėjimą priimta kančia brandina ir augina žmogų, atveria gilesnį savęs bei Dievo pažinimą. Svarbu palaikyti ligonio pastangas ir viltį įveikti ligą bei skatinti vienyti su kenčiančiu Kristumi, kartu su Juo priimti savo kryžių bei per Jį suvokti kančios ir ligos prasmę.

Literatūra

1. Albisetti V. (2014). Atsigręžk į save. Vilnius. Katalikų pasaulio leidiniai.
2. Benediktas XVI. (2008). Enciklika Spe Salvi apie krikščioniškąją viltį. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba.
3. Frankl V. E. (2008). Žmogus ieško prasmės. Vilnius. Katalikų pasaulio leidiniai.
4. Frankl V.E. (2010). Žmogus prasmės akivaizdoje. Vilnius. Katalikų pasaulio leidiniai.
5. Jonas Paulius II. (1984). Salvifici Doloris. Apaštališkasis laiškas. http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_laiskai/salvifici_doloris.html
6. Yancey P. (2015). Kur Dievas, kai skauda? Vilnius. UAB „Balto Print“.
7. Katalikų Bažnyčios Katekizmas. (1996). Kaunas. Tarpdiecezinė Komisijos leidykla.
8. Popiežiškoji sveikatos apsaugos darbuotojų pastoracijos taryba. Sveikatos apsaugos darbuotojų chartija, 2002. http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/sveikatos-apsaugos-chartija.html
9. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje Gaudium et spes, 1965
10. https://eis.katalikai.lt/vb/susirinkimai/vatikano_ii/konstitucijos/gaudium-et-spes
11. Šventas Raštas. (1999). Antrasis papildytas leidimas. Vilnius. Katalikų pasaulis.
12. Trimakas K.A. (1997). Asmenybės raida gyvenime. Kaunas.

THE SEARCH FOR THE MEANING OF HUMAN SUFFERING IN POSTMODERN SOCIETY

Lina Jakelė

Summary

Relevance of the topic: the question of suffering and evil is studied by many philosophers, theologians, and psychologists, but it still remains unanswered, incomplete, and unexplained. Faced with suffering, a person is always shocked and frightened. Pope John Paul II says in his encyclical (Salvifici Doloris, 5) that the question of suffering must be considered and requires raising fundamental questions about human suffering and seeking answers to them. Today's secular world is very rational and practical, where only what is tangible and measurable is certain and reliable, therefore, people who are faced with suffering and illness and have not found answers lose hope in life. Since suffering is inseparable from human nature, in the case of a serious illness, it is especially important for a person to seek its meaning. The teaching of the Catholic Church, looking at a person as a unity of soul and body, can help to discover a new perspective on the meaning of life in the case of a serious illness. A sick person becomes very vulnerable and open to various influences, both external and internal. Unanswered fundamental existential questions cause even greater suffering, which leads a person to despair. It is important to help a suffering person discover the meaning of suffering, testifying that human life is valuable from the very beginning to the end.

Problem. In various ways and to different extents, suffering as a given enters the life of every person at some point, regardless of whether he is ready to accept it or not. It becomes inseparable from human nature, so ignoring suffering is ignoring human nature. A person tends to avoid and run away from suffering in all sorts of ways: by ignoring and rejecting it, by rationalizing it and by wanting to control it. None of these means helps to find the meaning of suffering. John Paul II writes in his apostolic letter (Salvifici Doloris, 2) that “suffering seems to belong to human transcendence: it is one of the things where man is in a certain sense ‘destined’ to surpass himself; man is called to this in a mysterious way”. Therefore, the question of giving meaning to suffering should be raised in today's, postmodern society's, ignoring the sick and suffering person.